

HUOMAUTUKSIA

- 1 Tarkoitetaan syvää taloudellista ja poliittista kriisiä Saksassa syksyllä 1923. Maassa kehittyi voimakas vallankumousliike, alkoi työläisten joukottainen siirtyminen sosialidemokratiasta kommunistiseen puolueeseen. Saksissa ja Thüringenissa muodostettiin työväen hallitukset, päiväjärjestykseen otettiin kysymys proletaaristen Neuvostojen viipymättömästä järjestämisestä ja vallan ottamisesta kommunistien käsiin. Hampurissa tapahtui työläisten aseellinen kapina. Vallankumousliike Saksassa kärsi tappion, minkä jälkeen maassa voimistui porvarillinen taantumus. — 2.
- 2 Kysymys on kansallisista vapaussodista Marokossa ja Syyriassa (vuosina 1925 — 1926) ranskalaista imperialismia vastaan. Nämä sodat maksoivat Ranskalle toista miljardia frangia. — 3.
- 3 Kysymys on bolshevikkipuolueelle vihamielisestä „vasemmistokommunistien“ ryhmästä. („Vasemmistokommunisteista“ kts. „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, suomenk. painos, s. 240 — 243 ja V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXII osa, s. 297 — 303, 306 — 310, 313 — 346, 505 — 528.) — 3.
- 4 Yleisvenäläinen puoluekonferenssi vuonna 1908 — VSDTP:n V konferenssi — pidettiin tammikuun 3 — 9 p:nä 1909 (joulukuun 21 — 27 p:nä 1908) Pariisissa. Lenin ja bolshevikit kävivät konferenssissa taistelua kahdella rintamalla: menshevikkilikvidaattoreita vastaan ja otzovisteja — „vasemmisto-

- likvidaattoreita"—vastaan. Leninin ehdotuksesta konferenssi tuomitsi päättävästi menshevikkien ja otzovistien likvidaattoruuden ja viitoitti bolshevikkien taktillisen linjan taantumuskaudeksi (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 125 — 132, „NKP(b):n historia. Lyhyt oppikurssi“, s. 150 — 152). — **9.**
- ⁵ Kyseinen „Esipuhe“ oli johdanto teokseen „Leninismin kysymyksistä“, jonka johdannon J. V. Stalin kirjoitti tammikuussa 1928 esipuheen asemesta kokoelmaan „Leninismin kysymyksiä“. Kokoelma ilmestyi painosta helmikuussa 1928. — **12.**
- ⁶ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, suomenk. painos, s. 76 — 201. — **12.**
- ⁷ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 391 — 437. — **13.**
- ⁸ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 94 — 139. — **13.**
- ⁹ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 164 — 221. — **13.**
- ¹⁰ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 78. — **14.**
- ¹¹ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XIX osa, s. 67 — 175. — **16.**
- ¹² Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXI osa, s. 365 — 455. — **16.**
- ¹³ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXIII osa, s. 331 — 412. — **16.**
- ¹⁴ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXV osa, s. 165 — 250. — **16.**
- ¹⁵ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 132. — **17.**
- ¹⁶ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 112. — **20.**
- ¹⁷ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 412 — 413. — **20.**
- ¹⁸ Kts. K. Marx ja F. Engels. „Keskuskomitean ensimmäinen vetoamus Kommunistien Liitolle“ (Teokset, VIII osa, 1931, s. 479 — 489). — **20.**
- ¹⁹ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 396 — 397. — **20.**

- ²⁰ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 190. — **37.**
- ²¹ Kommunistisen Internationalen II kongressi pidettiin heinäkuun 19 — elokuun 7 pnä 1920. J. V. Stalin siteeraa V. I. Leninin sanoja puheesta „Kommunistisen puolueen osuudesta“. — **39.**
- ²² Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 137 — 138. — **43.**
- ²³ Rautatie- ja vesiliikenteen työntekijäin yhdistetyn ammattiliiton Keskuskomitea (Tsektran). Perustettu syyskuussa 1920. Vuonna 1920 ja vuoden 1921 alussa Tsektranin johto oli trotskilaiden käsissä, jotka käyttivät ammattiliittotyössä pelkän pakotuksen ja komentelun menetelmiä. Rautatie- ja vesiliikenteen työntekijäin ensimmäinen Yleisvenäläinen yhdistetty edustajakokous, joka pidettiin maaliskuussa 1921, karkoitti trotskilaiset Tsektranin johdosta, valitsi ammattiliitolle uuden Keskuskomitean ja viitoitti uudet menetelmät ammattiliittotyötä varten. — **56.**
- ²⁴ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 61 — 81. — **57.**
- ²⁵ Kominternin II kongressin teesit „Kommunistisen puolueen osuudesta proletaarisessa vallankumouksessa“ hyväksyttiin kongressin päätöslauselmaksi (pätöslauselmaa kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXV osa, s. 560 — 566). — **61.**
- ²⁶ Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 115. — **64.**
- ²⁷ Kts. kirjasta: J. V. Stalin. „Leninistä ja leninismistä“, 1924, s. 60. — **65.**
- ²⁸ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 391 — 397. — **66.**
- ²⁹ XIV puoluekonferenssin päätöslauselma „Kominternin ja VKP(b):n tehtävistä Kominternin Toimeenpanevan komitean laajennetun täysistunnon yhteydessä“, kts. „NK(b) edustaja-

- kokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 25 — 31. — **67**.
- 80** Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 115, 125. — **67**.
- 81** Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 116, 122. — **68**.
- 82** Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 124. — **68**.
- 83** Kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 273 — 417. — **68**.
- 84** Kysymys on VKP(b):n Keskuskomitean täysistunnosta, joka pidettiin huhtikuun 23 — 30 pnä 1925. Täysistunto vahvisti VKP(b):n XIV konferenssin hyväksymät päätöslauselmat, muun muassa myös päätöslauselman „Kominternin ja VKP(b):n tehtävistä Kominternin Toimeenpanevan komitean laajennetun täysistunnon yhteydessä“, jossa on määritelty puolueen kanta kysymyksessä sosialismin voitosta Neuvostoliitossa (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 25 — 31). — **69**.
- 85** Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 29, 28. — **76**.
- 86** Tarkoitetaan VKP(b):n XIV konferenssia, joka pidettiin huhtikuun 27 — 29 pnä 1925. — **77**.
- 87** VKP(b):n Moskovan komitean vastaus Leningradin läänin XXII puoluekonferenssin kirjelmään, joka oli Zinovjevin ja Kamenevin kannattajien ryhmäkuntalainen hyökkäysyritys, julkaistiin „Pravdassa“ № 291, joulukuun 20 pnä 1925. — **77**.
- 88** Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 50. — **80**.
- 89** Kts. J. V. Stalin. Teokset, 6. osa, s. 142 — 143, 145. — **82**.
- 40** Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 391. — **86**.

- 41 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 50 — 51. — **87.**
- 42 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 317 — 352. — **91.**
- 43 „Aikakauden filosofia“ on Zinovjevin vuonna 1925 kirjoittaman puoluevastaisen artikkelin nimi. Tämän artikkelin arvoitelua kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 398 — 400. — **95.**
- 44 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 50. — **96.**
- 45 Tarkoitetaan J. V. Stalinin puhetta „Proletariaattia ja talonpoikaista koskevasta kysymyksestä“, jonka hän piti tammikuun 27 p:nä 1925 VKP(b):n Moskovon järjestön XIII läänikonferenssissa käsiteltäessä kysymystä työstä maaseudulla (kts. J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 25 — 33). — **97.**
- 46 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 47 — 53. — **102.**
- 47 Aikakauslehdessä „Bolshevik“ № 3 helmikuun 15 p:tä 1926 on julkaistu J. V. Stalinin teos „Leninismin kysymyksistä“ (kts. tämä osa, s. 14 — 96).
- „Bolshevik“ on NKP(b):n Keskuskomitean kerran kahdessa viikossa ilmestyvä teoreettinen ja poliittinen aikakauslehti — alkoi ilmestyä huhtikuussa 1924. — **104.**
- 48 Kominternin Toimeenpanevan komitean VI laajennettu täysistunto pidettiin Moskovassa helmikuun 17 — maaliskuun 15 p:nä 1926. Täysistunto käsitteli Kominternin Toimeenpanevan komitean ja Iso-Britannian kommunistisen puolueen toimintaselostukset sekä selostukset: kommunistien lähimmistä tehtävistä ammatillisessa liikkeessä, II organisationeuvottelukokouksen tuloksista ja täysistunnossa toimineiden kahden-toista valiokunnan selostukset. Täysistunto kiinnitti erikoista

huomiota kysymykseen kommunistien tehtävistä taistelussa kansainvälisen ammatillisen liikkeen vallankumouksellisen yhtenäisyyden puolesta yhteisrintamataktiikan pohjalla. J. V. Stalin valittiin täysistunnon puhemiesistön jäseneksi, poliittisen, Idän maiden ja Ranskan valiokuntien jäseneksi ja Saksan valiokunnan puheenjohtajaksi. — 106.

- 49 „Vuodella 23“ tarkoitetaan syvää vallankumouksellista kriisiä Saksassa syksyllä 1923. — 106.
- 50 „Bulletin Communiste“ oli kerran kahdessa viikossa ilmestynyt sanomalehti, Ranskan kommunistisen puolueen oikeistosiiven äänenkannattaja; ilmestyi Pariisissa. Lehden ensimmäinen numero ilmestyi lokakuussa 1925. Sanomalehti lakkasi ilmestymästä viidennentoista numeronsa ilmestyttyä (tammikuussa 1926), jossa juuri julkaistiinkin Ranskan kommunistisen puolueen oikeistosiiven puoluevastainen julistus. — 109.
- 51 NKP(b):n Keskuskomitean täysistunto pidettiin huhtikuun 6—9 p:nä 1926. Huhtikuun 9 p:nä täysistunnon aamuistunnossa J. V. Stalin piti puheen „Taloudellisesta tilanteesta ja talouspolitiikasta“ tehdyn alustuksen johdosta ja iltatunnossa hän teki selostuksen NKP(b):n Keskuskomitean Politbyroon ja Keskuskomitean täysistuntojen työsuunnitelmasta vuodelle 1926. (Täysistunnon päätöksiä kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 91 — 102.) — 124.
- 52 Tarkoitetaan päätöslauselmaa „Viljanhankintakoneiston järjestämisestä vuoden 1926/27 hankintakamppailun ajaksi“, joka hyväksyttiin NKP(b):n Keskuskomitean täysistunnossa huhtikuun 9 p:nä 1926 (pätöslauselmaa kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 97 — 100). — 142.
- 53 Tämän kirjeen epätäydellinen teksti on julkaistu kokoelmassa: J. Stalin. „Marxilaisuus ja kansallisuus- ja siirtomaakysymys“. Moskova, 1934, s. 172 — 173. — 159.

- 54 Englannin yleislakko oli toukokuun 3 — 12 p:nä 1926. Lakkoon otti osaa yli viisi miljoonaa järjestynyttä työläistä teollisuuden ja liikenteen kaikilla tärkeimmillä aloilla. — **166.**
- 55 Tarkoitetaan aseellista vallankaappausta, jonka Pilsudski pani toimeen 12 — 13 p:nä toukokuuta 1926. Vallankaappauksen tuloksena pystytettiin Pilsudskin ja hänen koplansa diktaatturikomento. Ne panivat vähitellen toimeen maan fasisoinnin. — **166.**
- 56 Kts. K. Marx ja F. Engels. „Valittuja kirjeitä“, 1947, s. 105. — **173.**
- 57 Kun oli saatu tieto Englannin yleislakosta, päätti Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston Puhemiehistö toukokuun 5 p:nä 1926 pitämässään istunnossa, johon osallistuvat ammattiliittojen Keskuskomiteain edustajat, kehoittaa kaikkia Neuvostoliiton ammattiliittojen jäseniä antamaan yhden neljäsosan päiväpalkastaan Englannin lakossaolevien työläisten avustamiseksi ja siirsi samana päivänä Englannin trade unionien Pääneuvostolle 250 tuhatta ruplaa. Toukokuun 7 p:nä Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvosto siirsi Pääneuvostolle vielä 2 miljoonaa ruplaa Neuvostoliiton työläisten keräämiä varoja. Toukokuun 9 p:nä Pääneuvosto tiedotti Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvostolle kieltäytyvänsä ottamasta vastaan näitä rahoja ja mitään muuta apua Neuvostoliiton työläisiltä. — **174.**
- 58 Kysymys on teeseistä „Kansainvälisen kommunistisen liikkeen päiväjärjestyksessä olevista problemeista“, jotka Kominternin Toimeenpanevan komitean VI laajennettu täysistunto hyväksyi maaliskuun 15 p:nä 1926 (kts. „Kominternin Toimeenpanevan komitean VI laajennettu täysistunto. Teesejä ja päätöslauselmia“. Valtion kustannusliike, 1926, s. 4 — 39). — **177.**
- 59 Eduskuntaryhmät olivat Puolan eduskunnan, Puolan porvarillisen parlamentin alahuoneen ja Puolan tärkeimmän lakiasäättävän elimen edustajaryhmiä. Vuonna 1926 eduskunnan edustajat jakaantuivat yli 30:een ryhmään, jotka edustivat Puolan yhteiskunnan eri luokkia ja välikerroksia. — **180.**

- 60 Tarkoitetaan Ernst Thälmannin artikkelia „Puolan kommunistisen puolueen taktiikasta“, joka julkaistiin „Pravdassa“ № 123, toukokuun 30 pnä 1926. — 183.
- 61 Englantilais-Venäläinen yhtenäisyyskomitea perustettiin Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston aloitteesta Englannin ja Neuvostoliiton ammattiliittokonferenssissa, joka pidettiin huhtikuun 6—8 pnä 1925 Lontoossa. Englantilais-Venäläiseen komiteaan kuuluivat Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston ja Englannin trade unionien kongressin Pääneuvoston puheenjohtajat ja sihteerit ja lisäksi 3 jäsentä kummastakin järjestöstä. Komitea lakkautti toimintansa syksyllä 1927 Englannin trade unionien taantumuksellisten johtajien petturipolitiikan takia. — 189.
- 62 NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistetty täysistunto pidettiin heinäkuun 14—23 pnä 1926. Täysistunto käsitteli Politbyroon tiedoituksen päätöksistä, jotka se oli tehnyt Englannin yleislakon ja Puolan sekä Kiinan tapahtumien johdosta, sekä selostukset: Neuvostojen uusinta-vaalien tuloksista, Lashevitshin y.m. jutusta sekä puolueen yhtenäisyydestä, asuinrakennustoiminnasta, viljanhankintakamppailusta. J. V. Stalin puhui täysistunnossa Politbyroon tiedoituksen johdosta niistä päätöksistä, joita se oli tehnyt Englannin, Puolan ja Kiinan tapahtumien johdosta, NKP(b):n Keskuskontrollikomitean Puhemiehistön selostuksen johdosta Lashevitshin y.m. jutusta ja puolueen yhtenäisyydestä sekä muista kysymyksistä. Täysistunto hyväksyi Keskuskomitean Politbyroon sekä Kominternin Toimeenpanevan komitean NKP(b):n valtuuskunnan toiminnan kansainvälisissä asioissa ja hyväksyi useita päätöksiä valtion yleisistä ja taloudellisen rakennustyön tärkeimmistä kysymyksistä, puolueen sisäisestä elämästä ja työläisten asemasta. Täysistunto erotti Zinovjevin Keskuskomitean Politbyroon jäsenyydestä. (Täysistunnon päätöksiä kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 103—121.) — 189.

- ⁶³ Tarkoitetaan Amsterdamin Ammattiliittointernationalea, joka perustettiin Amsterdamin pidetyssä kansainvälisessä kongressissa heinäkuussa 1919. Internationaleen liittyivät Länsi-Euroopan useimpien maiden reformistiset ammattiliitot ja Amerikan työfederatio. Amsterdamin Internationale harjoitti reformistista politiikkaa, oli avoimesti yhteistoiminnassa porvariston kanssa Kansainvälisessä työtoimistossa ja Kansainliiton erilaisissa valiokunnissa, taisteli yhteisrintamaa vastaan työväenliikkeessä ja suhtautui vihamielisesti Neuvostoliittoon, minkä seurauksena sen vaikutus työväenliikkeessä laski. Toisen maailmansodan aikana Amsterdamin Internationale asiallisesti lopetti toimintansa. Maailman Ammattiliittofederation perustamisen yhteydessä Amsterdamin Internationale lakkautettiin joulukuussa 1945. — **191.**
- ⁶⁴ Sassenbach ja Oudégeest olivat reformististen ammattiliittojen Amsterdamin Internationalen sihteereitä, Internationalen oikeistosisivustan johtajia. — **191.**
- ⁶⁵ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XX osa, s. 182. — **193.**
- ⁶⁶ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XX osa, s. 253. — **193.**
- ⁶⁷ „Työläisoppositio“ oli puoluevastainen, anarko-syndikalistinen ryhmä VKP(b):ssa ja sen johdossa olivat Shljapnikov, Medvedev y.m. Ryhmä muotoutui vuoden 1920 toisella puoliskolla ja se kävi taistelua puolueen leniniläistä linjaa vastaan. VKP(b):n X edustajakokous tuomitsi „työläisoppositio“ ja totesi anarko-syndikalistisen poikkeaman aatteiden propagoimisen yhteensopimattomaksi kommunistiseen puolueeseen kuulumisen kanssa. Hajallelyödyn „työläisoppositio“ jätteet yhtyivät myöhemmin vastavallankumouksellisen trotskilaisuuden kanssa. — **195.**
- ⁶⁸ „Sotsialistitsbeski Vestnik“ („Sosialistinen Tiedonantaja“) oli aikakauslehti, menshevikki-valkoemigranttien äänenkannattaja; Martovin perustama helmikuussa 1921. Maaliskuuhun saakka 1933 se ilmestyi Berliinissä, maaliskuusta 1933 kesäkuuhun 1940 Pariisissa ja nykyään se ilmestyy Amerikassa.

„Sotsialistitsheski Vestnik“ on kaikkein taantumuksellisimpien imperialististen piirien äänitorvi. — 199.

- 69 Britannian kaivostyöläisten federation ja Neuvostoliiton kaivostyöläisten ammattiliiton edustajain konferenssi pidettiin Berliinissä heinäkuun 7 p:nä 1926. Konferenssi käsitteli kysymyksen työnsulkua vastaan taistelevien englantilaisten kaivosmiesten avustuskamppailun jatkamisesta. Konferenssi hyväksyi julkilausuman „Koko maailman työläisille“ kehoittaen antamaan tarmokasta tukea Englannin kaivosmiehille ja katsoi välttämättömäksi Englantilais-Venäläisen yhtenäisyyskomitean pikaisen koollekutsumisen. Yhteyden ylläpitämiseksi Neuvostoliiton kaivostyöläisten ammattiliiton ja kaivostyöläisten kansainvälisen federation välillä ja niiden vallankumouksellisten toimenpiteiden yhtenäisyyden toteuttamiseksi konferenssi katsoi tarkoituksenmukaiseksi englantilais-neuvostoliittolaisen kaivostyöläisten komitean muodostamisen. — 203.
- 70 Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston julkilausuma oli vetoamus „Koko kansainväliselle proletariaatille“ sen johdosta, että Englannin Työväenpuolueen ja trade unionien Pääneuvoston reformistiset johtajat kavalsivat Englannin työläisten yleislakon. Julkilausuma hyväksyttiin Neuvostoliiton Ammattiliittojen Keskusneuvoston IV täysistunnossa kesäkuun 7 p:nä 1926. Julkaistu „Pravda“ lehdessä № 130 kesäkuun 8 p:nä 1926. — 209.
- 71 „Mustan perjantain“ sankarit olivat Englannin ammattiliittojen — rautatieläisten (Thomas), kaivostyöläisten (Hodges) ja liikennetyöläisten (Williams) — taantumuksellisia johtajia, jotka ehkäisivät rautatieläisten ja liikennetyöläisten lakon, joka oli tarkoitettu aloitettavaksi huhtikuun 15 p:nä 1921 lakossa olevien hiilenkaivajien tukemiseksi. Lakon rikkomispäivän — perjantain, huhtikuun 15 päivän 1921, ovat Englannin työläiset nimittäneet „mustaksi perjantaiksi“. — 219.
- 72 „The Daily Worker“ — sanomalehti, Amerikan Yhdysvaltojen Työväen (kommunistisen) puolueen pää-äänenkannattaja. Tam-

mikuusta 1922 tammikuuhun 1927 se ilmestyi Chicagossa ja sittemmin New Yorkissa; ensin nimellä „Worker“ ja tammikuusta 1924 lähtien nimellä „The Daily Worker“. — **221.**

- 73 „The New Leader“ — viikkolehti, Amerikan niinsanotun sosialistisen puolueen äänenkannattaja; alkoi ilmestyä tammikuussa 1924. — **221.**
- 74 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVII osa, s. 392. — **224.**
- 75 Teesit „Oppositiblokista NKP(b):ssa“ ovat J. V. Stalinin laatimat NKP(b):n Keskuskomitean Politbyroon toimeksiantosta lokakuun 21 ja 25 pn välisenä aikana 1926. Politbyroon hyväksyminä nämä teesit käsiteltiin ja hyväksyttiin lokakuun 26 pnä NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistetyssä täysistunnossa. Marraskuun 3 pnä teesit hyväksyttiin yksimielisesti XV Yleisliittolaisessa puoluekonferenssissa konferenssin päätökseksi ja samana päivänä NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistetty täysistunto vahvisti ne (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 148—155). — **231.**
- 76 V. I. Lenin. „Suunnitelma ja jäsenyykset kirjasta varten „Elintarvikeverosta““ (kts. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 310—316). — **235.**
- 77 „Demokraattiset sentralistit“ oli Saprnovin ja Osinskin johtama puoluevastainen ryhmä VKP(b):ssa. Ryhmä syntyi sotakommunismien kaudella. Demokraattisten sentralistien ryhmä kielsi puolueen johtavan osan Neuvostojen työssä; esiintyi teollisuuslaitosten johtajien yksilöpäällikkyyttä ja yksilövastuuta vastaan teollisuudessa, leniniläistä linjaa vastaan organisatiokysymyksissä ja vaati ryhmä- ja ryhmittymisvapautta puolueessa. Puolueen IX ja X edustajakokous tuomitsivat demokraattiset sentralistit puoluevastaisena ryhmänä. Vuonna 1927 NKP(b):n XV edustajakokous erotti „demokraattisten sentralistien“ ryhmän puolueesta yhdessä trotskilaisen opposition aktiivisten toimihenkilöiden kanssa. — **238.**

- 78 „Souvarinelaisten kaltaiset likvidaattorit“ olivat Ranskan kommunistisen puolueen Keskuskomitean entisen jäsenen, trotskilaisen Boris Souvarine'in kannattajia. Vuonna 1926 Kominternin Toimeenpanevan komitean VII laajennettu täysistunto erotti Souvarine'in Kommunistisen Internationalen riveistä siitä syystä, että hän harjoitti vastavallankumouksellista propagandaa Neuvostoliittoa ja Kommunistista Internationalea vastaan. — 238.
- 79 NKP(b):n XV konferenssi pidettiin lokakuun 26—marraskuun 3 pnä 1926. Konferenssi käsitteli kysymykset: kansainvälisestä tilanteesta, maan taloudellisesta asemasta ja puolueen tehtävistä, ammattiliittojen toiminnan yhteenvedoista ja edessäolevista tehtävistä, oppositiosta ja puolueen sisäisestä tilanteesta. Konferenssi hyväksyi Keskuskomitean politiikan ja vahvisti yksimielisesti J. V. Stalinin teesit selostukseen „Oppositioblokista NKP(b):ssa“, joissa teeseissä trotskilais-zinovjevilainen oppositioblokki luonnehdittiin sosialidemokraattiseksi poikkeamaksi bolshevikkipuolueen riveissä, II Internationalen apurijoukoksi kansainvälisessä työväenliikkeessä. Konferenssi muotoili ajatuksen sosialistisen rakennustyön voitosta maassamme ja vei päätökseen puolueen aseistamisen tällä aatteella sekä kehoitti päättäväiseen taisteluun puolueen yhtenäisyyden puolesta, trotskilais-zinovjevilaisen blokin paljastamiseksi. — 252.
- 80 Tarkoitetaan NKP(b):n Keskuskomitean täysistuntoa, joka pidettiin huhtikuun 6—9 pnä 1926. — 253.
- 81 Tarkoitetaan NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistettyä täysistuntoa, joka pidettiin heinäkuun 14—23 pnä 1926. — 254.
- 82 Tarkoitetaan päätöslauselmaa „Väittelyn tuloksista ja pikku-porvarillisesta poikkeamasta puolueessa“, jonka VKP(b):n XIII konferenssi hyväksyi, jonka VKP(b):n XIII edustajakokous vahvisti ja joka liitettiin edustajakokouksen päätöksiin

- (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 540—545). — **255.**
- 83 V. I. Lenin. „Elintarvikeverosta“, luku „Nykyisestä Venäjän taloudesta“ (kts. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 321—330). — **270.**
- 84 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXI osa, s. 395. — **270.**
- 85 „Nashe Slovo“ („Meidän Sanamme“) oli menshevistis-trotskilainen sanomalehti; ilmestyi Pariisissa tammikuusta 1915 syyskuuhun saakka 1916. — **275.**
- 86 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 29. — **286.**
- 87 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 29. — **286.**
- 88 Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 29—30. — **287.**
- 89 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XX osa, s. 87—90. — **304.**
- 90 Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 247. — **311.**
- 91 Tarkoitetaan NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistettyä täysistuntoa, joka pidettiin lokakuun 23 ja 26 p:nä 1926. Täysistunto käsitteli kysymyksen Keskuskomitean täydentämisestä F. E. Dzierzhynskin kuoleman johdosta, XV Yleisliittolaisen puoluekonferenssin käsiteltäväksi esitettyvät kysymykset, Keskuskomitean Politbyroon ja Keskuskontrollikomitean tiedoituksen Politbyroon päätöksestä lokakuun 4 päivältä trotskilais-zinovjevilaisten oppositioblokin ryhmätoiminnasta NKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean yhdistetyn heinäkuun täysistunnon jälkeen sekä

- J. V. Stalinin teesit „Oppositiblokista NKP(b):ssa“. J. V. Stalin puhui täysistunnossa lokakuun 26 p:nä teesien puolesta. — **314.**
- ⁹² Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 366—368. — **314.**
- ⁹³ Tarkoitetaan päätöslauselmaa, joka hyväksyttiin VKP(b):n Keskuskomitean ja Keskuskontrollikomitean täysistuntojen yhteisessä istunnossa tammikuun 17 p:nä 1925 J. V. Stalinin tiedoituksen johdosta paikallisten puoluejärjestöjen tekemistä päätöksistä Trotskin esiintymisen yhteydessä (kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, I osa, 1941, s. 636—641; J. V. Stalin. Teokset, 7. osa, s. 6—10). — **316.**
- ⁹⁴ Kts. K. Marx ja F. Engels. „Kommunistisen puolueen manifesti“. Liitteet, 1939, s. 75—97. — **320.**
- ⁹⁵ Siteerataan Leninin sanoja alustuksesta „Kansankomissaarien Neuvoston toiminnasta“ Neuvostojen III Yleisvenäläisessä edustajakokouksessa (kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXII osa, s. 218). Kts. myös Engelsin kirjettä Paul Lafargue’lle kesäkuun 2 p:nä 1894 (K. Marx ja F. Engels. Teokset, XXIX osa, s. 311). — **328.**
- ⁹⁶ Tarkoitetaan V. I. Leninin artikkelia „Muutamia teesejä“ (kts. Teokset, 3. painos, XVIII osa, s. 311—313). — **341.**
- ⁹⁷ Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“. II osa, 1941, s. 27—28. — **347.**
- ⁹⁸ Kysymys on Englannin ulkoasiain ministerin Curzonin nootista toukokuun 8 p:nä 1923, jossa Neuvostoliittoa uhattiin uudella interventiolla. — **354.**
- ⁹⁹ Kts. „NKP(b) edustajakokousten, konferenssien ja Keskuskomitean täysistuntojen päätöslauselmissa ja päätöksissä“, II osa, 1941, s. 29—30. — **365.**

- ¹⁰⁰ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XVIII osa, s. 232. — **369.**
- ¹⁰¹ Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XVIII osa, s. 232—233. — **369.**
- ¹⁰² Kts. V. I. Lenin. Teokset, 3. painos, XXVI osa, s. 238. — **369.**
- ¹⁰³ „Ufan hallitus“ oli vastavallankumouksellinen järjestö, joka nimitti itseään „Yleisvenäläiseksi väliaikaiseksi hallitukseksi“ (Direktorioksi). Muodostettiin Ufassa syyskuun 23 p:nä 1918 valkokaartilais-, „hallitusten“, menshevikkien, eserrien ja ulkomaalaisten interventtien edustajain neuvottelukokouksessa; oli olemassa marraskuun 18 päivään saakka 1918. — **372.**